

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”



Робоча програма навчальної дисципліни

Порівняльне конституційне право

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини

освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

вид дисципліни за вибором

факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“ 28 ” 08 2019 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: завідувач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки, к.ю.н., доцент Новікова Л.В.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол від “ 27 ” 08 2019 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

Новікова Л.В.

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково- методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “ 27 ” 08 2019 року № 1

Голова науково- методичної комісії

(підпис)

Григорова – Беренда Л.І.

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Порівняльне конституційне право» складена відповідно до програми підготовки бакалавра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Порівняльне конституційне право» є формування у студентів як майбутніх висококваліфікованих фахівців необхідних знань про конституційне право сучасних держав, розвиток та сучасний стан явища конституціоналізму, здобути практичні навички із ознайомлення та використання у юридичній діяльності основних інститутів конституційного права зарубіжних країн.

1.2. Завдання навчальної дисципліни «Порівняльне конституційне право» полягає у набутті студентами теоретичних знань стосовно процесу виникнення перших конституцій у світі, подальшого розвитку та сучасного стану явища конституціоналізму, функціонування основних інститутів конституційного права у державах світу, а також оволодіння необхідними практичними навичками по дослідженню та використанню у юридичній діяльності положень конституційного законодавства країн сучасності

1.3. Кількість кредитів - 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
16 год.	8 год. (в тому числі 4-ауд., 4- дистанційно)
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
- год.	год.
Самостійна робота	
58 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

За результатами вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати:

-сутність конституції як Основного Закону сучасної держави;

-поняття конституційного ладу сучасних країн, основні засади конституційного ладу;

- сутність держави, її функції, положення теорії поділу влади, конкретні приклади функціонування «системи стримувань та противаги» у конституційному законодавстві країн світу;
 - конституційно-правовий статус особистості, інститут громадянства (підданства), правовий статус іноземця, особи без громадянства, біженця в сучасному конституційному законодавстві;
 - основні конституційно-правові засади функціонування законодавчої влади у світі, правовий статус депутата;
 - конституційно-правовий статус глави держави, його місце в системі органів влади;
 - основні конституційно-правові моделі функціонування виконавчої влади у світі;
 - конституційно-правові засади функціонування судової та контрольно-наглядової влади;
- вміти:**
- орієнтуватись в системі конституційно-правового законодавства України та зарубіжних країн;
 - аналізувати і тлумачити конституційно-правові норми сучасних країн;
 - здійснювати порівняльний аналіз конституційно-правових норм зарубіжних країн та національного законодавства;
 - використовувати передбачені конституційно-правовим законодавством правові процедури захисту прав і свобод людини та громадянина;
 - правильно тлумачити та застосовувати норми конституційного права для обґрунтування та прийняття юридично значимих рішень.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Порівняльне конституційне право як наука та навчальна дисципліна

Зміст: Поняття, предмет і метод порівняльного конституційного права. Система та джерела порівняльного конституційного права. Порівняльне правознавство та порівняльне конституційне право в історичній ретроспективі

Тема 2. Сучасні моделі конституцій

Зміст: Основні підходи до визначення поняття конституції. Історичні передумови виникнення перших конституцій у світі та основні теорії походження конституцій. Види конституцій. Вплив конституції на розвиток правової системи, системи права та системи законодавства у сучасних державах. Структура, стиль та мова конституції. Основні проблеми реалізації норм конституції в сучасних реаліях державотворення. Особливості підготовки, ухвалення та внесення змін до конституції.

Тема 3. Конституційні моделі організації державної влади та базові принципи життя суспільства

Зміст: Категорія «конституційний лад» у порівняльному конституційному праві. Загальні засади конституційного регулювання сучасної державності. Конституційне регулювання форми державного правління у сучасних державах.

Тема 4. Конституційно-правовий статус людини та громадянина в сучасному світі

Зміст: Поняття конституційно-правового статусу людини та громадянина. Інститут громадянства (підданства) в конституційному праві зарубіжних країн. Класифікація прав та свобод людини та громадянина.

Тема 5. Законодавча влада у сучасних державах

Зміст: Сучасний парламент у системі органів державної влади. Функції та повноваження сучасного парламенту. Структура та склад сучасного парламенту. Конституційно-

правовий статус депутата, природа мандату депутата. Формування парламентів та припинення їх повноважень.

Тема 6. Глава держави

Зміст: Поняття, місце та роль глави держави. Статус монарха. Статус президента. Заміщення глави держави. Порядок обрання президента. Повноваження глави держави. Питання взаємодії глави держави із законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади. Дostroкове припинення повноважень главою держави. Відповідальність глави держави. Інститут імпичменту. Поняття, роль, склад та формування уряду. Основні повноваження уряду та порядок його діяльності. Відповідальність уряду.

Тема 7. Конституційні моделі судової влади та конституційного правосуддя

Зміст: Загальне вчення про судову владу. Адміністративна юстиція взаємовідносини судової влади і органів прокуратури у різних державах. Суд присяжних. Основні принципи організації та діяльності судової влади. Конституційно-правовий статус суддів. Моделі конституційної юстиції. Організація та формування органів конституційного контролю. Функції та повноваження органів конституційної юрисдикції.

Тема 8. Основні моделі конституційного регулювання організації та функціонування Збройних сил та проходження військової служби за сучасними конституціями світу

Зміст: Історичні передумови формування конституційного регулювання організації та функціонування Збройних сил у сучасному світі. Моделі конституційно-правового регулювання організації та функціонування Збройних сил та проходження військової служби у сучасних країнах світу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1. Порівняльне конституційне право як наука та навчальна дисципліна	10	2	2			6	11	1					10
Тема 2. Сучасні моделі конституцій	12	2	2			8	11	1					10
Тема 3. Конституційні моделі організації державної влади та базові принципи життя суспільства	12	2	2			8	11	1					10
Тема 4. Конституційно-правовий статус людини та громадянина в сучасному світі	12	2	2			8	11	1					10
Тема 5. Законодавча влада у сучасних державах	12	2	2			8	11	1					10
Тема 6. Глава держави	12	2	2			8	11	1					10

Тема 7. Конституційні моделі судової влади та конституційного правосуддя	12	2	2			8	11	1				10
Тема 8. Основні моделі конституційного регулювання організації та функціонування Збройних сил та проходження військової служби за сучасними конституціями світу	8	2	2			4	13	1				12
Усього годин	90	16	16			58	90	8				82

4. Темі семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Порівняльне конституційне право як наука та навчальна дисципліна	2
2	Тема 2. Сучасні моделі конституцій	2
3	Тема 3. Конституційні моделі організації державної влади та базові принципи життя суспільства	2
4	Тема 4. Конституційно-правовий статус людини та громадянина в сучасному світі	2
5	Тема 5. Законодавча влада у сучасних державах	2
6	Тема 6. Глава держави	2
7	Тема 7. Конституційні моделі судової влади та конституційного правосуддя	2
8	Тема 8. Основні моделі конституційного регулювання організації та функціонування Збройних сил та проходження військової служби за сучасними конституціями світу	2
	Разом	16

4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Порівняльне конституційне право як наука та навчальна дисципліна. Завдання: Підготувати усні відповіді за рекомендованою літературою, що надана викладачем на лекції та яку запропоновано у списку рекомендованої літератури цієї програми.	6	10
2	Тема 2. Сучасні моделі конституцій. Завдання: Підготувати усні відповіді за рекомендованою літературою, що надана викладачем на лекції та яку запропоновано у списку рекомендованої літератури цієї програми.	8	10

3	Тема 3. Конституційні моделі організації державної влади та базові принципи життя суспільства. Завдання: Підготувати усні відповіді за рекомендованою літературою, що надана викладачем на лекції та яку запропоновано у списку рекомендованої літератури цієї програми.	8	10
4	Тема 4. Конституційно-правовий статус людини та громадянина в сучасному світі. Завдання: Підготувати усні відповіді за рекомендованою літературою, що надана викладачем на лекції та яку запропоновано у списку рекомендованої літератури цієї програми.	8	10
5	Тема 5. Законодавча влада у сучасних державах. Завдання: Підготувати усні відповіді за рекомендованою літературою, що надана викладачем на лекції та яку запропоновано у списку рекомендованої літератури цієї програми.	8	10
6	Тема 6. Глава держави. Завдання: Підготувати усні відповіді за рекомендованою літературою, що надана викладачем на лекції та яку запропоновано у списку рекомендованої літератури цієї програми.	8	10
7	Тема 7. Конституційні моделі судової влади та конституційного правосуддя. Завдання: Підготувати усні відповіді за рекомендованою літературою, що надана викладачем на лекції та яку запропоновано у списку рекомендованої літератури цієї програми.	8	10
8	Тема 8. Основні моделі конституційного регулювання організації та функціонування Збройних сил та проходження військової служби за сучасними конституціями світу. Завдання: Підготувати усні відповіді за рекомендованою літературою, що надана викладачем на лекції та яку запропоновано у списку рекомендованої літератури цієї програми.	4	12
	Разом	58	82

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачено

7. Методи контролю

При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного опитування, виступів студентів та тестового контролю із заздалегідь визначених питань.

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та семінарських заняттях, що включає систематичність їх відвідування, здатність студента засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на семінарських заняттях, рівень знань за результатами опитування на семінарських заняттях, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань.

За виступ на семінарському занятті студент може отримати від 1 (доповнення, уточнення після відповіді або виступу іншого студента) до 8 (розгорнутий аналіз питання із залученням даних наукових статей, монографій, статистичних даних, схем, тощо) балів

Загальна максимальна сума балів за роботу в семестрі складає 60 балів.

Розрахункова шкала для оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях:

Кількість балів	Критерії оцінювання
45-60	Систематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем семінарських занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного семінарського заняття, висока активність роботи на семінарському занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обгрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
31-44	Систематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем семінарських занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного семінарського заняття, висока активність роботи на семінарському занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обгрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, здатність публічно представити матеріал
26-30	Наявність пропущених лекцій та семінарських занять, відпрацювання тем пропущених семінарських занять, виконання завдань до кожного семінарського заняття, активна робота на семінарських заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
21-25	Наявність пропущених лекцій та семінарських занять, відпрацювання тем пропущених та семінарських занять, епізодична відсутність виконання завдань, участь у роботі на семінарських заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
16-20	Несистематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених семінарських занять, епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на семінарських заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
11-15	Епізодичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та семінарських занять. епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на семінарських заняттях (участь у роботі останніх лише за наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконання завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховано завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.

6-10	Систематичні пропуски лекцій та семінарських занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та семінарських занять. систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на семінарських заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдань, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-5	Систематичні пропуски лекцій та семінарських занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та семінарських занять не відпрацьовані, систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на семінарських заняттях, відсутність знань, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться у письмовій формі у вигляді семестрового екзамену (за чотирирівневою шкалою оцінювання). Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни.

Оцінювання знань та умінь студентів при підсумковому контролі здійснюється відповідно до наступних критеріїв:

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Студент цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Студент достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Студент розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
10-17	Студент розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Студент не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю, балів, отриманих за виконання контрольної роботи, та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Екзаменаційна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8					
8	8	8	8	8	8	6	6		60	40	100	
												100

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та семінарських заняттях, що включає систематичність їх відвідування, здатність студента засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на семінарських заняттях, рівень знань за результатами опитування на семінарських заняттях, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	Для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	Відмінно
70-89	Добре
50-69	Задовільно
1-49	Незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Порівняльне конституційне право : навчальний посібник / Т. Є. Кагановська, Я. О. Григоренко, Є. І. Григоренко, О. В. Дягілев та ін.; за ред. Л. В. Новікової. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 324 с.
2. Сравнительное конституционное право : учебное пособие / отв. ред. В. Е. Чиркин. – М. : Международные отношения, 2002. – 448 с.
3. Медушевский А. Н. Сравнительное конституционное право и политические институты: курс лекций. – М. : ГУ ВШЕ, 2002. – 512 с.

Допоміжна література

1. Кузьменко О. В. Григоренко Я. О. Сучасний парламентаризм у контексті формування конституціоналізму на демократичних засадах / О. В. Кузьменко, Я. О. Григоренко // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». – 2018. – Вип 25.

2. Политизация конституционных институтов в современный период: сравнительно-правовое исследование : монографія / А. С. Бакумов, Е. И. Григоренко, Я. А. Григоренко, А. А. Заика; отв. ред. А. П. Евсеев. – Харьков: Юрайт, 2017. – 264 с.

3. Hryhorenko Yana. THE CORRELATION OF HUMAN RIGHTS AND STATE INTERESTS IN INTERNATIONAL LAW / Yana Hryhorenko, Olha Krylova // EVROPSKÝ POLITICKÝ A PŘÁVNÍ DISKURZ. - 2017, V. 4, Iss. 4. – p. 18-23 URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2017/2017-4-4/04.pdf>

4. Конституційні засади сучасного державотворення : навч. посіб. у питаннях і відповідях / Т.Є. Кагановська, Є.І. Григоренко, Я.О. Григоренко, О.С. Передерій; за ред. Т.Є. Кагановської. – Харків : Право, 2017. – 304 с.

5. Григоренко Я. О. Принцип субсидіарності та соціальна держава / Я. О. Григоренко // Правоохоронна функція сучасної держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (25 листопада 2016 року) / ХНУВС. – Х., 2016. – С. 72-75.

7. Колективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики : монографія / Е.И.Григоренко, Я.О.Григоренко, В.І.Козлов, Л.В.Новікова, О.С.Передерій; за заг.ред. Л.В.Новікової. – Харків: ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2013. – 352 с.

8. Держава у правовому вимірі : навч. посіб. у питаннях і відповідях / Т.Є. Кагановська, Є.І. Григоренко, Я.О. Григоренко, О.С. Передерій; за ред. Т.Є. Кагановської. – Х.: Право, 2013. – 586 с.

9. Теорія держави і права: навчальний посібник для студентів, які навчаються за напрямом підготовки 6.030202 – «Міжнародне право» / А.М. Шульга, Л.В. Новікова, В.І. Сідоров та ін.; за ред. А.М. Шульги. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 464 с.

10. Довідник законодавства для військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань: нормативні матеріали / С.Ю. Поляков, Є.І. Григоренко, О.С. Полякова, Я.О. Григоренко; за заг. ред. С.Ю. Полякова. – Х., 2015. – 216 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Права людини в Україні - інформаційний портал Харківської правозахисної групи-загальна інформація про права людини в Україні ([http:// www.khpg.org/](http://www.khpg.org/)).
2. Українська Гельсінська спілка -права людини на шляху України до євроінтеграції (<http://helsinki.org.ua>).
3. Інститут прав людини-інформація про права людини, міжнародні документи сфері прав людини (<http://www.hrights.ru>).
4. UN Office of Legal Affairs (OLA) -Управління ООН з правових питань (<http://www.un.org/law/index.htm>).
5. UN Security Council-Рада Безпеки ООН (<http://www.un.org/Docs/sc/>).
6. Управління Верховного комісара ООН з прав людини-офіційний сайт Управління Верховного комісара ООН з прав людини (<http://www.unhcr.ch>).
7. European Court of Human Rights – сайт Європейського Суду з прав людини (<http://www.echr.coe.int/echr/>).
8. Бюро інформації Ради Європи в Україні -сайт містить посилання на європейські ресурси з прав людини (www.coe.kiev.ua).
9. Human Rights Watch-неурядова організація, що займається захистом прав людини більш ніж у 70 країнах світу. Сфера діяльності: протидія

дискримінації, відстоювання політичних прав і свобод, розслідування випадків геноциду, військових злочинів і злочинів проти людяності (<http://www.hrw.org>).

10. Human Rights Web – загальна інформація, документи ООН та інших організацій, сайти з прав людини (<http://www.hrweb.org>).
11. Research Guide to Human Rights – ресурси з прав людини (<http://www.spfo.unibo.it/spolfo/HRLAW.htm>).
12. Derechos: This Week in Human Rights – доповіді по державах про випадки порушення прав людини. Підтримується Організацією з прав людини Латинської Америки (<http://www.derechos.org/human-rights/briefs/>).
13. Minority Rights Database – база даних з прав меншостей (<http://dev.eurac.edu:8085/mugs2/index.jsp?TopBarItem=Home>).
14. African Commission on Human and Peoples' Rights – сайт Африканської комісії з прав людини і прав народів (www.achpr.org).

11. Питання до екзамену.

1. Поняття та предмет порівняльного конституційного права.
2. Метод порівняльного конституційного права.
3. Система порівняльного конституційного права.
4. Джерела порівняльного конституційного права
5. Порівняльне правознавство та порівняльне конституційне право в історичній ретроспективі.
6. Основні підходи до визначення поняття конституції.
7. Історичні передумови виникнення перших конституцій у світі та основні теорії походження конституцій.
8. Види конституцій.
9. Вплив конституції на розвиток правової системи, системи права та системи законодавства у сучасних державах.
10. Структура сучасних конституцій. Структура Конституції України від 28 червня 1996 року.
12. Стель сучасних конституцій
13. Мова сучасних конституцій
14. Основні проблеми реалізації норм конституції в сучасних реаліях державотворення. 14. Особливості підготовки, ухвалення та внесення змін до конституції.
15. Конституційні форми безпосередньої демократії
16. Принцип народного суверенітету у порівняльному конституційному праві.
17. Референдум (плебісцит) у порівняльному конституційному праві.
18. Поняття та значення народної ініціативи.
19. Види референдумів у порівняльному конституційному праві.
20. Предмет референдумів в різних державах.
21. **Вибори як форма безпосередньої демократії у порівняльному конституційному праві**
22. Організація та проведення виборів у сучасних державах
23. Принципи виборчого права
24. Типи виборчих систем у різних країнах світу
25. Виборчі цензи
26. Категорія «конституційний лад» у порівняльному конституційному праві.

27. Загальні засади конституційного регулювання сучасної державності.
28. Конституційне регулювання форми державного правління у сучасних державах.
31. Конституція та основні моделі територіальної організації влади в сучасних державах
32. Конституційно-правовий вплив на форму політичного режиму сучасних держав
33. Конституційне регулювання демократичної державності
34. Конституційний принцип соціальної державності
36. Конституційна характеристика правової держави
37. Конституційний принцип розвитку громадянського суспільства
38. Поняття конституційно-правового статусу людини та громадянина.
39. Принципи конституційно-правового статусу людини та громадянина
40. Інститут громадянства (підданства) в конституційному праві зарубіжних країн.
41. Надайте поняття правовим термінам «філіація», «натуралізація», «репатріація», «трансформація», «оптація».
42. Визначте відмінність між правовими категоріями «право крові» та «право ґрунту»
43. Поняття прав та свобод людини та громадянина.
44. Класифікація прав та свобод людини та громадянина.
45. Поняття конституційних обов'язків людини та громадянина
46. Особливості конституційно-правового регулювання конституційних обов'язків
47. Принцип взаємозв'язку прав та обов'язків. Як цей принцип регулюється конституціями?
48. Характеристика конституційних гарантій прав і свобод
49. Класифікація конституційних гарантій
50. Сучасний парламент у системі органів державної влади.
51. Функції та повноваження сучасного парламенту.
52. Структура та склад сучасного парламенту.
53. Основні форми роботи парламенту в сучасних країнах
54. Законодавчий процес
55. Суб'єкти законодавчої ініціативи в сучасних державах
56. Види актів парламенту
56. Конституційно-правовий статус депутата
58. Природа мандату депутата.
59. Формування парламентів та припинення їх повноважень.
60. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України
61. Поняття, місце та роль глави держави.
62. Статус монарха.
63. Статус президента.
64. Конституційно-правовий статус Президента України
65. Заміщення глави держави.
66. Порядок обрання президента.
67. Повноваження глави держави.
68. Питання взаємодії глави держави із законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади.
69. Дострокове припинення повноважень главою держави.
70. Відповідальність глави держави.
71. Інститут імпичменту.
72. Поняття, роль, склад та формування уряду.
73. Основні повноваження уряду та порядок його діяльності.

74. Відповідальність уряду.
75. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України
76. Загальне вчення про судову владу.
77. Адміністративна юстиція
78. Взаємовідносини судової влади і органів прокуратури у різних державах.
79. Суд присяжних.
80. Основні принципи організації та діяльності судової влади.
81. Конституційно-правовий статус суддів.
82. Моделі конституційної юстиції.
83. Організація та формування органів конституційного контролю.
84. Функції та повноваження органів конституційної юрисдикції.
85. Конституційно-правовий статус Конституційного Суду України
86. Система судоустрою України
87. Конституційно-правовий статус Верховного Суду України
88. Історичні передумови формування конституційного регулювання організації та функціонування Збройних сил у сучасному світі.
89. Моделі конституційно-правового регулювання організації та функціонування Збройних сил та проходження військової служби у сучасних країнах світу.
90. Конституційно-правовий статус Збройних Сил
91. Принципи державної політики у сфері національної безпеки та оборони